

Яценко В.С.,
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Університету
Григорія Сковороди в Переяславі

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЛОБІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КАНАДІ

У Канаді регулювання лобізму перебуває у спільному віданні федерації та провінцій - закони прийнято на федеральному та регіональному (провінційному) рівні. Сукупність цих законів разом з рекомендаційними нормами кодексів поведінки та етики лобістів є лобістським законодавством Канади, яке слід визнати одним з найбільш успішних у світі. Основним нормативним актом, що регулює лобізм у Канаді, є федеральний Акт про лобізм (Lobbying Act) який був прийнятий у 1988 році і набув чинності в 1989, а спочатку називався Lobbying Registration Act (Акт Реєстрації Лобізму) [1]. Провінції Канади (Нова Шотландія, Квебек, Британська Колумбія, Ньюфаунд-ленд, Онтаріо та ін.) пішли за федеральним досвідом і також прийняли закони про лобізм. Наприклад, у Ньюфаундленді закон був прийнятий в 2005 році, а в Онтаріо - в 1998 [2], в Квебеку закон називається «Акт прозорості та лобістської етики» і прийнятий в 2002 [3].

Канадські закони приймалися з метою протидії корупції, забезпечення прозорості та відкритості політичного процесу, для чого було створено механізм реєстрації груп інтересів, що беруть участь у політичній діяльності. Відкритість лобіювання дає можливість розуміти процеси, що відбуваються в політиці, а також балансувати приватні інтереси публічними. Наприклад, якщо одні політичні сили діють у приватних інтересах будь-якої корпорації, їх опонент буде прагнути протиставити їй або інший приватний або публічний інтерес, позбавляючи конкурента вигод.

Головне завдання лобістського законодавства в Канаді - зобов'язати лобістів реєструватися, вносячи відомості до спеціального реєстру. У цьому, ключовим поняттям у федеральних та провінційних законах є поняття «лобіст». У початковій редакції закону 1989 року під лобістом розумілося «особа, яка за плату від свого імені або від імені та на користь будь-якої фізичної особи чи

організації взаємодіє з посадовими особами в спробах вплинути на прийняття державних рішень». Згодом ця концепція змінилася: поправки 2003 року замінили концепцію «взаємодії у спробі впливу» на концепцію «взаємодії відносно державних рішень» [3]. Це дозволило ліквідувати невизначеність слова «впливати» і ширше охопити всі форми взаємодії з посадовими особами незалежно від того, чи досягнута мета такої взаємодії і в незалежності, чи вдалося здійснити навіть спробу впливу.

Під «державними рішеннями» закон розуміє такі дії: розвиток будь-якої законодавчої ініціативи уряду чи члена парламенту Канади; внесення, прийняття, скасування закону (постанови) або внесення поправок до будь-якого закону (постанови); прийняття або зміна будь-якого акта органів виконавчої влади; створення чи зміна політичних програм; укладання державних контрактів; отримання грантів, внесків чи інших фінансових вигод. Як можна помітити, поняття «державні рішення» включає безліч дій, і поширюється на діяльність законодавчих та виконавчих органів державної влади та їх посадових осіб. Звідси випливає, що взаємодія з посадовцем за будь-якою з перелічених вище дій розглядається, як лобістська діяльність. І ця діяльність викликає необхідність для лобіста реєструватись у спеціальному реєстрі. Лобістською діяльністю також буде організація зустрічей між посадовими особами та іншими фізичними особами, а також участь у таких зустрічах.

Лобістська діяльність передбачає взаємодію двох категорій суб'єктів - лобістів, що діють в інтересах клієнтів, і посадових осіб (public office holders), на яких може впливати. Закон Канади розрізняє два типи лобістів, виділяючи лобістів-консультантів (розділ 5 Закону) і лобістів-співробітників комерційних і некомерційних організацій (Inhouse lobbyists - розділ 6) [3]. Лобісти-консультанти – це ті, хто лобіює від імені своїх клієнтів. Лобістами-консультантами є адвокати (працюючі в публічно-правовій сфері), юристи, фінансисти або інші професійні консультанти, яких наймає клієнт для взаємодії з посадовими особами з метою впливу. Лобісти-співробітники діють від імені своїх роботодавців, вони працюють за зарплату в PR-відділах або GR-відділах (відділах зв'язків з державними органами) у структурі організацій.

Залежно від типу лобіста відрізняється обсяг інформації, що підлягає розкриттю та порядок реєстрації лобістів. Лобісти-консультанти реєструються самостійно і повинні повідомляти про здійснення лобістської діяльності незалежно від тривалості взаємодії з посадовцем. Лобісти-співробітники реєструються через відповідальну за це в організації особу, яка подає списки лобістів. Організація повинна подати список всіх своїх лобістів-співробітників, якщо частиною із завдань хоч одного зі співробітників є взаємодія з державними посадовими особами за дорученням роботодавця (розділ 7, ч. 1). При реєстрації вказуються імена всіх таких співробітників, а в щомісячних звітах повинні бути відображені всі взаємодії співробітників із посадовими особами.

Інша категорія суб'єктів лобістської діяльності - посадові особи. Це чиновники, які є об'єктом впливу лобістів. Законом прямо визначено коло осіб, що входять у поняття посадових осіб, взаємодія з якими буде лобістською діяльністю: це обрані члени законодавчих органів або парламенту, посадові особи цих органів, міністри та інші посадові особи уряду (органів виконавчої влади) та урядових установ, а також призначені урядом особи, які служать озброєних сил Канади та поліції. Закон поширюється лише на посадових осіб федерального рівня. Провінційний рівень та рівень місцевого самоврядування законом не охоплюється. Судова влада як і належить, незалежна, має й може бути об'єктом лобіювання.

Тепер звернемося до порядку реєстрації лобістів. Законом встановлено, що основний спосіб реєстрації та надання звітності - подання документів в електронній формі, через систему, що має сайт у мережі Інтернет. Законом передбачена й інша форма подання документів, проте на сьогоднішній момент система реєстрації лобістів по всій Канаді переведена в електронну форму. Тому громадяни завдяки мережі Інтернет мають вільний доступ до реєстру.

Канадська система регулювання лобізму безперечно має сильні сторони серед своїх особливостей. Безперечно, вона працює, що підтверджують дані статистики - лобісти реєструються. Головною перевагою канадської системи регулювання можна назвати забезпечення балансу приватних та громадських інтересів. Закон встановлює широкий перелік відомостей, що підлягають

розкриттю, але не втручається надмірно в діяльність приватних осіб (у т.ч. комерційну, благодійну та ін.). Закон вимагає реєстрацію лобістів, встановлює сувору відповідальність і надає зручну безкоштовну систему реєстрації та звітності. Організація незалежного від виконавчого контролю в Канаді - посади Уповноваженого з лобізму - також позитивний досвід.

Список використаних джерел:

1. *Lobbying Act*, R.S.C., 1985, с. 44 (4th Supp.). URL: [http://laws-lois.justice.gc.ca 4. /eng/acts/L-12.4/page-1.html](http://laws-lois.justice.gc.ca/4/eng/acts/L-12.4/page-1.html).
2. *Lobbyists Registration Act*, 1998 S.O. 1998, Chapter 27 Schedule. URL: http://www.e-laws.gov.on.ca/html/statutes/6.english/elaws_statutes_98127_e.htm
3. *Lobbying Transparency and Ethics Act*, 2002 chapter T-11.011 (Updated to 1 October 2013). URL: [http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=2 &file=%2F%25.FT_11_011%2FT11_011_A.htm](http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=2&file=%2F%25.FT_11_011%2FT11_011_A.htm).